Horváth Jenő
Putyin Itáliában
(2013. november 25–26.)

A 61 éves orosz elnök dinamikus politikus – kétnapos olaszországi munkautazása alatt sűrű programot abszolvált. A Tevere jobbpartján, a Vatikánban kezdett, a Ferenc pápánál tett látogatással, majd megállt Romano Prodinál, az Európai Bizottság hajdani elnökénél, aztán már a túlparton, a Qurinale palotában Giorgio Napolitano köztársasági elnökkel vacsorázott, késő este még beugrott a barátjához, Silvio Berlusconihoz. A második napját pedig az olasz üzletemberek és Enrico Letta miniszterelnök társaságában töltötte Triesztben.

A tervezetthez képest jókora késéssel érkezett a repülőgépe. Az olaszországi látogatások szokásos protokolljától eltérően először a Vatikánba hajtatott. Az ott töltött csaknem másfél órából 35 percig tartott a Szentatyánál a „kihallgatása”, majd a monsignor Pietro Parolinnal, a Vatikán államtitkárával való tárgyalás következett.

A vatikáni látogatás – talán nem véletlenül – egy emlékezetes nap 52. évfordulójára esett. 1961. november 25-én XXIII. János pápa váratlanul táviratot kapott Nyikita Hruscsovtól. Az 1917. évi októberi forradalom után sohasem fordult elő ilyesmi, hosszú évtizedeken át Moszkva és Szentszék ellenségesen farkasszemet nézett egymással. 1962-ben is javában tartott még a hidegháború – a Szentatya az első pillanatban nem is tudta mit kezdjen a távirattal, aztán viszonozta a Hruscsov-féle nem több mint jókívánságokat. A diplomáciatörténet később ezt a táviratváltást látja a Moszkva és Szentszék közötti olvadás első jelének. Az akkor kilencéves Vlagyimir Putyin éppen az úttörővé avatására készülődött – és noha a szülei titokban megkeresztelték – nyilván semmit sem tudhatott arról, hogy mi történik Hruscsov és a pápa között. Azóta sok víz folyt el Moszkva és a Tevere hídjai alatt. Hol van már a Szovjetunió? És Ferenc is már az ötödik pápa XXIII. János után. Putyin pedig a mostani látogatásával már negyedszer lépte át a pápai könyvtárban a fogadószoba ajtaját. (Kétszer találkozott II. János Pállal, 2000-ben és 2003-ban, 2007-ben pedig XVI. Benedekkel.)

Ferenc pápával Putyin most találkozott személyesen először. A kihallgatás egésze – a hivatalos megfogalmazások szóhasználatával – a két fél közötti „jó kapcsolatokat” demonstrálta. A Szentatyának hozott ajándék (a vlagyimiri Szűz Mária-ikon) átadása pedig alkalmat adott Putyinnak arra is, hogy megmutassa a mai Oroszország azon jellegzetességét, hogy az államfője hívő keresztény ember – Putyin megcsókolta az ikont, utána a pápa is. A ceremónia az ajándékozás szimbolikus gesztusa mellett kifejezésre juttatta az ortodox és a katolikus kereszténység testvériségét is. A pápa a vatikáni kerteket ábrázoló mozaikképpel viszonozta az orosz elnök ajándékát. Putyin átadta a pápának Kirill moszkvai pátriárka

üdvözletét is. A szentszéki szóvivő a két nagy egyház közötti kapcsolatok jelenlegi állásáról szólva elmondta: Ferenc pápa nem kapott Putyintól meghívást Moszkvába. A pápai diplomáciában kicsit is járatosak tudják, hogy a meghívásnak nyilvánvalóan majd Kirill pátriárkától kell érkeznie. Az ez irányú tárgyalások egyébként régóta folynak. Mostani állásukra utal, hogy Hilarion metropolita, a Moszkvai Patriarchátus „külügyminisztere" november 12-én a Vatikánban járt, s elmondta, hogy „dolgoznak" „a pápa és a pátriárka egy semleges helyen való találkozásának" előkészítésén", […] de még korai lenne arról beszélni, hogy az mikor jön létre".)

Putyin elnök és Ferenc pápa a világpolitikai kérdések közül elsősorban a közel-keleti problémákról beszélt. Putyin köszönetet mondott azért a levélért, amelyet Ferenc pápa a szeptemberi szentpétervári G20-as csúcstalálkozó alkalmával intézett az orosz elnökhöz a szíriai helyzet tárgyalásos megoldása érdekében. A pápa és az orosz elnök most is egyetértett abban, hogy a szíriai konfliktusra békés megoldást kell találni, hogy minél gyorsabban meg kell fékezni az erőszakot, a szíriaiaknak pedig humanitárius segítséget nyújtani. Hangoztatták, hogy figyelemmel követik a közel-keleti békefolyamat fejleményeit. Emellett érintették a keresztények kritikus helyzetét a világ más térségeiben is.

A harmincöt perces eszmecserét követően az orosz államfő Pietro Parolin szentszéki államtitkárral és Dominique Mamberti külügyminiszterrel találkozott. A megbeszélésbe bekapcsolódott Szergej Lavrov külügyminiszter és Szergej Sojgu védelmi miniszter is. Nyilvánvalóan részletesebben tárgyaltak mindazokról a kérdésekről, amelyekről Putyin és a Szentatya csak nagyvonalakban beszélt. A tárgyalások középpontjában a Szíriával kapcsolatos kérdések álltak, de tárgyaltak a katolikusok oroszországi helyzetéről is.

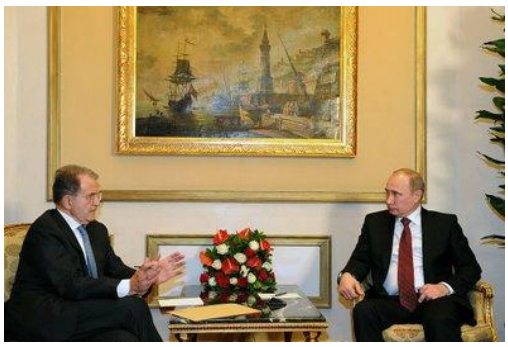

Putyin és Romano Prodi találkozóját előzetesen nem jelentették be. Korábban Putyin az első elnöksége idején és miniszterelnökként is több találkozott az Európai Bizottság akkori elnökével. Prodi ma is kiterjedt EU-s kapcsolatokkal rendelkezik. A találkozón – Prodinak a *Corriere della Sera*ban megjelent nyilatkozata szerint – egyrészt Oroszország és az Európai Unió jelenlegi és középtávú kapcsolatairól tárgyaltak, másfelől az afrikai kérdésekről. Prodi jelenleg ugyanis az ENSZ főtitkárának megbízásából a Szahel-övezet kérdéseivel, az ENSZ és az Afrikai Unió kapcsolatainak, valamint az afrikai békefenntartás kérdéseivel foglalkozik a főtitkár különmegbízottjaként. Prodi elmondta, hogy a Putyinnal való tárgyalásán egyértelműen kiderült, hogy Oroszország egyenrangú félként újra részt kíván venni az afrikai problémák megoldásában. A orosz elnök végül felkérte Prodit, hogy közvetlenül

vegyen részt a közeljövőben orosz elnökség alatt Szocsiban megrendezésre kerülő G8-találkozó előkészítő munkálataiban. A felkérést Prodi elfogadta.

Az olasz köztársági elnökkel, Giorgio Napolitanóval, a két ország nagyköveteinek társaságában, könnyű munkavacsora keretében folytatott tárgyaláson a felek sorra vették a

bilaterális kapcsolatok helyzetét, főként a gazdasági kérdéseket, az olasz energia import, az oroszországi olasz beruházások helyzetét és az aktuális nemzetközi kérdéseket is. Az idős olasz elnök rendkívül tájékozott mindezen kérdésekben és az oroszországi ügyekben is, így tartalmas beszélgetés zajlott a felek között.

És nap, még mindig nem ért véget az orosz elnök számára. A Quirinale palotából a Piazza Venezia közelében levő Grazioli palotába hajtatott, Silvio Berlusconihoz, fél 11 tájt érkezett. A nem hivatalos, magánlátogatással Putyin kifejezésre juttatta, hogy régi barátságuk töretlen, Berlusconi számára pedig nyilván megerősítést/vigasztalást jelenthetett a baráti látogatás. (Berlusconi hosszantartó régi „dicsőssége” már egy-két éve lehanyatlott, sőt a Putyin-látogatás napjaira teljesen elfogyott körülötte a levegő: egyik perében, adócsalásért, 2013. augusztus elején immár harmadfokon, egy év börtönbüntetésre ítélte a bíróság, és nem nagyon volt kérdéses, hogy a szenátus megszavazza mentelmi jogának megvonását, vagyis a parlamentből való kizárását. Ez november 27-én meg is történt.) Berlusconi a palotában berendezett magán lakosztályában fogadta az orosz elnököt. Éjfél utánig beszélgettek, szigorúan négy szem között, még a Kreml hivatalos fotósa sem készíthetett a találkozóról képeket.

Putyin november 26-án reggel, itáliai munka-látogatásának második napján Rómából Triesztbe repült az olasz–orosz kormányközi találkozóra. Az orosz–olasz kapcsolatok fontosságát mutatja, hogy Oroszországnak Olaszország Németország után a második legnagyobb kereskedelmi partnere, hogy Olaszország naponta nyolcvan millió köbméter földgázt importál Oroszországból, hogy a két ország közötti kereskedelmi forgalom az év végére eléri a harminc milliárd eurót. Triesztben hét kormányközi megállapodást, az olasz és orosz cégek pedig 21 szerződést írtak alá. A megállapodások felölik a bank és az energia szektorban, az iparban, a közlekedésben, a tudományos kutatásokban és a kultúra területén való együttműködést – volumenük impozáns. A megbeszéléseket és az aláírásokat követően megrendezett Letta–Putyin sajtótájékoztatón és a trieszti színházban tartott üzleti fórumon reálisan és joggal hangsúlyozta mind a két fél, hogy az időnként jelentkező politikai nézetkülönbségek ellenére kapcsolataik fejlesztése stabil alapokon nyugszik és stratégiai távlatú.